

“Evdeki ve Sokaktaki Hayvanlar ve İnsan Yaşamı” Konulu Toplantıya ait Sonuç Bildirgesi

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Veteriner Hekimler Derneği ve Ankara Barosu 26 Ocak 2013 günü, Ankara Barosu Eğitim ve Konferans Salonunda “**Evdeki ve Sokaktaki Hayvanlar ve İnsan Yaşamı**” konulu bilimsel bir toplantı düzenledi.

Toplantının açılış konuşmalarında, insanın dünyada yaşayan tek canlı olmadığı, bu yüzden diğer canlıların yaşamlarına saygı göstermek, özellikle kendileri birlikte yaşayan hayvanların haklarına insanların büyük bir özen göstermesi gerektiği vurgulandı. Toplantının en genel amacının kentsel çelişkiler içinde yitip giden ev ve sokak hayvanlarının insanlarla yazılmış ve yazılacak öyküsünün paylaşılması olduğu ifade edildi. Bu genel amaç doğrultusunda, güncel gelişmeler ve hayvan hakları sorununu toplumsallaştırmak ve siyasallaştırmak üzere bir günlük toplantıda dört oturum gerçekleşti. İlk oturumda, hali hazırda TBMM Çevre Komisyonunda olan, İstanbul ve Ankara’da binlerce insanın eylemleriyle itiraz edilen ve çekilmesi istenen 5199 sayılı *Hayvanları Koruma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun tasarısı* çeşitli yönleriyle tartışıldı. İkinci oturumda *merkezi ve yerel yönetimler ile demokratik kitle örgütlerinin evdeki ve sokaktaki hayvanlara ilişkin yükümlülükleri* ifade edildi. Toplantının tartışmalı konularından biri *barınaklardaki ve sokaklardaki hayvanların durumu ve alternatif yaşam olanaklarının değerlendirilmesi* adlı oturumdu. Son oturumda ise *çocukların ve gençlerin eğitiminde hayvanların yeri* konularının tartışıldı.

Toplantıya İstanbul Milletvekili ve TBMM Çevre Komisyonu Başkanı Erol Kaya, yine İstanbul Milletvekili ve TBMM Çevre Komisyonu üyesi Melda Onur, Bursa Milletvekili Necati Özensoy, Ankara Bölgesi Veteriner Hekimler Odası Başkanı Yrd. Doç. Dr. Oytun Şenel, Meliha Yılmaz Doğal Hayatı Koruma Vakfı Başkanı Mine Eren, Osman Gazi Belediyesi Veteriner İlleri Müdürü Aysu Altıkardeşler İlman, Çankaya Belediyesi Başkanlık danışmanı Hüseyin Dede, DOĞÇEV Başkanı Behiye Eryılmaz ve Prof. Dr. Tamer Dodurka, Prof. Dr. Hasan Bilgili, Prof. Dr. Rıfat Miser, Yrd.Doç.Dr. Ertuğrul Uçar, Ankara Barosu Hayvan Hakları Komisyonu üyesi avukatlar Av. Ayça Sümeyra Oruç, Av. Buğcan Çankaya, Av. İlkay Koçak ve eğitimci Uğur Armutçu konuşmacı olarak katıldılar. Toplantıyı izleyenler ve tartışmaya katılanlar arasında çok sayıda hayvan sağlığı ve eğitim bilimleri alanında bilim insanları, veteriner hekimler, eğitimciler ve hayvansever gönüllüler vardı.

Toplantının sonucunda aşağıda ifade edilen konularda görüşlerde genel bir uzlaşa sağlandı:

1.Hükümetin getirdiği 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına ilişkin Kanun tasarısının uluslararası bir norm olarak benimsenen Hayvan Hakları Evrensel Beyannameyle ifade edilen ilkelere uygun olmadığı, hayvanları korumak amacına dönük bir kanunda esasında insanların hayvana karşı korunmasına ve çıkarlarına öncelik verildiği ifade edilmiştir. Tasarıda, hayvanların mal/mülk olarak görüldüğü, hayvanlar üzerinde yapılan deneylerin meşrulaştırıldığı, sahiplerinin değil,

belli türlerin “tehlikeli” olarak damgalandığı, hayvanların hangi koşullarda öldürülebileceğinin yer aldığı bir tasarının hayvanları korumaya hizmet etmeyeceği ifade edildi.

2. 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu’nun adının “Hayvan Hakları Kanunu” olarak değiştirilmesi ve metnin hayvan haklarına gerekli vurguyu yapacak biçimde, Hayvan Hakları Evrensel Beyannamesine uygun olarak yeniden hazırlanması bunun için geri çekilmesi, önerildi. Tasarının yeniden hazırlanması sürecinde, demokratik süreçlerin izlenmesi, demokratik kitle örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinin dikkate alınması önerildi.
3. “Avrupa’da sokaklarda köpek ve kedilerin olmadığı” belirlemesinden yola çıkarak tasarı hazırlamanın, Osmanlı dönemi ve çağdaş Türkiye’nin insanların hayvanlarla kurduğu dostça ilişkiyi görmezden gelmek olduğu belirtildi, kentleşme, mimari ve eğitim süreçleriyle ilişkilendirerek, bu konuda ülkemize özgü yeni modelin arayışında olunması gerektiği ifade edildi. Bu konuda örnek barınak olarak Bursa Osmangazi Belediyesi deneyimi paylaşılmış, ancak barınakların da çözüm olmadığı, yeni bir modelin hayvanların kent insanlarıyla, insanların hayvanlarla ilişkisini geliştirecek ve hayvan sahiplenmeyi artıracak biçimde iyi modellerin geliştirilebileceğine dikkat çekildi. Hayvanlara karşı büyük günahların işlendiği Avrupa’yı taklit etmek yerine hayvanların yaşamından, insan ve hayvanın birlikte yaşamından yana olan ve tarihsel olarak kültürümüze daha uygun modellerin oluşturulabileceği, bu modelde, mahallelerin taşıma kapasitesine uygun sayıda, gönüllülere zimmetlenmiş, aşı ve bakımlarının yapıldığı köpeklerle birlikte yaşama formülünün hayata geçirilebileceği belirtildi.
4. Hayvan Haklarını koruma ve geliştirmenin, başta bütçe sağlamak olmak üzere, ağırlıklı olarak merkezi ve yerel yönetimlerin yükümlülükleri altında olduğu, ancak demokratik kitle örgütleri ile sivil toplum kuruluşlarının ve yurttaşların katılımını sağlayacak bir düzenlemenin yapılması ve sürecin demokratikleştirilmesi gerektiği ileri sürüldü. Bu çalışmaların tamamının merkezi olarak kontrol edilmesine, çok başlılığın ortadan kalkmasına imkan verecek bir “sokak köpeği popülasyon yönetim merkezi”nin oluşturulmasının yararı üzerinde duruldu. Ülkemizde yapılan bir çok bakımevi koşullarının çok kötü olduğu, gelişigüzel yanlış tasarlanmış fiziki yapıları nedeniyle bakımevlerinin hijyen ve hayvan refahı bakımından uygun olmadığı belirtilmiş, bakımevlerinin daha proje safhasında bu merkezin denetiminde olmasının önemi vurgulandı.
5. Tasarıda, neyi tanımladığı açık olmayan “sahipsiz hayvanlar için önerilen ‘doğal hayat parkları’nın binlerce yıldır insanlarla birlikte yaşamış; evcilleştirilmiş hayvanları “ölüme götüren” ‘tecrit’ yerleri olacağı belirtilmiş ve tasarıdan bu önerinin kesinlikle çıkarılması gerektiği ifade edildi.
6. Tasarının şu an TBMM’de esas komisyon olan Çevre Komisyonunda bekletildiği ancak askıya alınması diye bir şeyin söz konusu olmadığı, öneriler doğrultusunda bir takım değişikliklerin olabileceği belirtilmiş, ancak yetkililerin sözlerinden büyük

beklentilere girilmemesi gerektiği anlaşılmıştır. Konuyla ilgili olarak Mecliste bir alt komisyonun kurulması ve vakit varken mümkün olduğunca çok uzmanın dinlenmesinin yararlı olacağı görüşü bir milletvekilimizce ortaya atıldı.

7. Meclis dışında da, uzmanlardan oluşacak bir komisyonun kurulması ve madde bazında önerilerle birlikte çevre komisyonuna iletilmek üzere bir çalışma yapılmasının yararlı olacağı görüşüne varıldı.
8. Trafik kazalarında yaralanan hayvanlarla ilgili olarak trafik sigortalarında gerekli düzenlemeler yapılarak sahipli olsun ya da olmasın yaralı tüm hayvanların hiçbir bedel ödenmeksizin tedavisinin sigorta tarafından karşılanması için tedbirlerin alınması gerektiği ifade edildi.
9. “Kötü köpeğin olmadığı, kötü sahiplerin olduğu” şiarından hareketle tasarıda “tehlikeli” olarak tanımlanan köpekler hakkında yargıların yanlışları, veteriner hekimlerce anlatılmıştır. Ülkemizde bazı köpek ırkları yasaklanırken herhangi bir bilimsel ya da istatistiki bilgiye başvurulmadığı, yapısı birçok açıdan bizden farklı bir ülkedeki yasaklamanın aynısı taklit edilerek büyük bir yanlışın yapıldığı vurgulanmıştır. Seçilen dört ırktan üçünün ülkemizde hiçbir vukuatı olmadığı, oysa Kangal ırkımızın bile ölümle sonuçlanan vukuatlarının kayıtlara geçtiği belirtilmiş, dolayısıyla sadece bu dört ırkın yasaklanmasıyla insanların ısırılmasının önüne geçilemeyeceği bunun yerine sahiplerine yönelik tedbirlerin alınması gerektiği, örneğin “bu hayvanları sahiplenme için, hayvan sahiplerini de kapsayan ruhsat verme” işleyişinin yaşama geçirilebileceği ifade edildi.
10. Hayvanların “mal” olarak görülerek metalaştırılmasının çeşitli sorunlara yol açtığı ifade edilmiş, petshoplarda hayvan satışının yasaklanması ya da çok sıkı denetlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu konu ile de bağlantılı diğer bir konu, insan ve hayvanlar arasındaki ilişkilerin “fayda” temelinde değil, her iki tarafın ihtiyaçları temelinde olması gerektiği belirtilmiştir. Kanunda da hayvanların “mal” olduğunun ikrarı anlamına gelen “süs hayvanı” ibaresinin kaldırılmasının önemi üzerinde durdu.
11. Sokaklarda, barınak/sığınaklardan hayvan sahiplenmeyi özendirecek tedbirler üzerine tüm hayvan severlerin ve kurumların düşünmesi ve çaba göstermesi önerildi.
12. “Sokak hayvanları sorunu” değil, “sokak hayvanlarının sorunu” üzerinde durulmasının kanunun amacı ile daha çok örtüşeceği belirtildi.
13. Hayvan koruma uygulamasının ve sokaktaki hayvanlarla ilgili tüm çalışmaların veteriner hekimlik alanına girdiği ancak bu hayvanların korunmasıyla görevli bakanlık olan Orman ve Su İşleri Bakanlığımızın merkez ve tüm ülke genelindeki taşra teşkilatlarında görev yapan toplam veteriner hekim sayısının 30’u geçmediği, bakanlık personel mevzuatına göre veteriner hekimlerin ilgili daire başkanlığına yükseltilmesinin mümkün olmadığı, dolayısıyla hayvan korumayla ilgili karar

mekanizmasında veteriner hekimlerin olmayışının önemli bir zafiyet doğurduğu belirtildi. Daha etkin hizmet için Veteriner Hekim, Veteriner Yardımcı Sağlık Elemanı (teknisyen, tekniker) istihdamının artırılması ve bu meslek grubunun bilgi, birikim ve tecrübesinden yararlanmak amacı ile, kesinlikle karar mekanizmasına katılımının sağlanması gerekmektedir. Yıllardır hayvan koruma açısından hiçbir ilerleme sağlayamayışımız ve bu uğurda, plansız programsız trilyonlarca paranın israf edilmesinin, bu işin yönetiminde bazı hataların olduğunu açık şekilde gösterdiği ifade edildi.

14. Evde hayvan beslemenin özellikle çocuk ve gençlerin gelişiminde son derece önemli olduğu ifade edilmiştir. Çocuğun psikososyal gelişiminde, duyguların gelişimi ve çevre ile ilişkilerde, benlik saygısının gelişiminde, sosyal destek sağlamada, sorumluluk ve bağlanma ilişkilerinde çocuk ve hayvan ilişkisinin önemine dikkat çekildi. Evde hayvan beslemenin, benlik saygısını yükselttiği, hayvan sahibi çocukların, hayvanların ihtiyaç beklentilerine duyarlı olduğu ve bu duyarlılığın insanlarla ilişkilerine de yansdığı ifade edilmiştir. Kişinin kendisi için önemli gördüğü kişilere karşı geliştirdiği duygu olan “bağlanma”nın, evde beslenen hayvanlarla kurulacak eşit ilişkide (eşya, mülk, oyuncak olarak değil) sağlıklı biçimde geliştiği gözlenmiştir. Çocuğun hayvana bağlanmasının 9-10 yaşlarında güçlü olduğu ifade edilmiştir. Özellikle eğitim yaşantıları esnasında, okullarda bu bilgilerin paylaşılmasında, başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere, merkezi ve yerel yönetimlere yükümlülükler getirilmesi önerildi.
15. Engelli çocuklar ve gençlerin eğitiminde ev hayvanlarının büyük etkisi olduğu bilimsel olarak ortaya konulmuştur. Her okulda bir akvaryumun, kuş yerlerinin, kedi, köpek, ördek, kaz, tavuk vb. hayvanların olmasının önemine işaret edilmiş, aksi halde doğadan kopuk tüketim toplumuna dönüşmenin tehdidi altında tavuk denilince ‘kızarmış piliç’, yumurta denildiğinde de “kolesterol”ün akla gelmesinin engellenemeyeceği ifade edildi.
16. “Köpek giren eve melek girmez” biçimindeki batıl inançların insanlar üzerindeki olumsuz etkilerini aşmada, Diyanet İşleri Başkanlığının desteğinin alınması önerildi.
17. Meclise sunulan yeni tasarıda yer alan,” evlerde beslenecek hayvanların tür ve sayısının yönetmelik ile belirleneceğine” dair hükmün, mülkiyet hakkının ihlali niteliğinde olduğu ve bu durumun her şeyden önce Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Mülkiyet Hakkı” başlıklı 35. Maddesine aykırı olduğu, anılan maddenin aynı zamanda objektif kısıtlardan uzak olduğu ve bu nedenlerle de ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı 13. Maddesine de aykırı olduğu vurgulandı.
18. Tasarının lafzında bulunan uyumsuzlukların giderilmesi için öncelikle tanım kısmında yer almadığı halde “sahipsiz hayvan” kavramından farklı olarak kullanılan “sokak

hayvanı” kavramının açıklanması gerektiği ile “sahipli hayvan” kavramının kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde net bir tanımının olması gerektiği vurgulandı.

19. “Hayvan Hakları” ibaresinin yanında mutlak surette “hayvan özgürleşmesi” kavramının mevzuatta yer edinmesinin modern hukuk sistemlerinin gereği olduğu, hayvan haklarının aynı zamanda insan tarafından köleleştirilen atlar, sirk hayvanları, tutsak yunuslar ve benzeri işkenceye maruz kalan tüm hayvanları kapsamaları gerektiği vurgulanmıştır.
20. Yapılacak değişikliklerin hayvanların tahliyesi kaosuna çözüm getirir nitelikte olması gerektiği açıkça belirtildi.
21. Hayvana şiddet, eziyet, tecavüz ve her türlü kötü muamelenin derhal ve mutlaka hapis cezasıyla yaptırıma konu edilmesi ile bu hapis cezalarının hükmün açıklanmasının geri bırakılması alt sınırının üzerinde, caydırıcı ve uygulanır nitelikte olması gerektiği, söz konusu bu yaptırım maddesinin olmadığı ve hapis cezalarının uygulanmadığı bir hukuk sisteminin sorunların çözümünde asla yeterli olmayacağı ve ilkel bir sistem olmaktan ileri gidemeyeceği açık bir dille ifade edildi.
22. Sonuç olarak bir günlük toplantının sonucunda, yaşamın düşmanı değilse eğer, İnsanın, kedilerle ve köpeklerle birlikte yaşamanın doğal yollarını aramasının ve bulmasının zorunluluğuna dikkat çekildi.

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Dekanlığı
Veteriner Hekimler Derneği Başkanlığı

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Müdürlüğü
Ankara Barosu Başkanlığı